३. आ.व. २०८३/०८४ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

सरुमारानी गाउँपालिकाको दोस्रो गाउँसभाको १९ औँ अधिवेशनमा गाउँपालिका अध्यक्ष श्री झगबहादुर विश्वकर्माज्यूबाट प्रस्तुत

आ.व. २०८३/०८४ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

उपाध्यक्षज्यू,

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

सभाका सचिवज्यू,

राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू तथा यहाँ र यो कार्यक्रमलाई सुनी रहनु भएका उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरू,

- आजबाट प्रारम्भ भएको सरुमारानी गाउँपालिकाको दोस्रो गाउँसभाको १९ औँ अधिवेशनमा उपस्थित सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिज्यूहरू लगायत सम्पूर्ण महानुभावहरूलाई हार्दिक स्वागत गर्दछु ।
- संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमबाट मुलुकको चौतर्फी विकासको आकांक्षा पूरा गर्न नेपालको संविधान बमोजिम संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापना पछि गठित सरुमारानी गाउँपालिकाको प्रथम र दोस्रो निर्वाचन पश्चायत पनि निर्वाचित स्थानीय सरकार प्रमुखको हैसियतले यस गरिमामय गाउँसभामा आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा हर्षित र गौरवान्वित महसुस गरेको छु ।
- यस अवसरमा परिवर्तन निमित्त विभिन्न कालखण्डमा चलेका राजनीतिक आन्दोलन, संघर्ष र क्रान्तिहरूको गौरवपूर्ण इतिहासलाई सम्मान गर्दै नेपालको सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधीनता, राष्ट्रिय हित र लोकतन्त्रका लागि आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्ने सम्पूर्ण ज्ञात-अज्ञात शहीदहरू प्रति उच्च सम्मान सहित भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु ।
- सरुमारानी गाउँपालिका स्थापना कालदेखि हालसम्म विभिन्न चरणमा नेतृत्व गर्नुहुने सबै व्यक्तित्वहरूप्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दै उहाँहरूले पुर्‍याउनु भएको योगदानको स्मरण गर्न चाहन्छु ।
- नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न गाउँपालिकामा सक्रिय राजनीतिक दलहरूका पदाधिकारी तथा प्रतिनिधिहरू, पूर्व जनप्रतिनिधिहरू, शिक्षक, बुद्धिजीवी, समाजसेवी, सहकारी, संघसंस्था, लक्षित वर्ग, सम्पूर्ण सरोकारवालाहरू तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूबाट प्राप्त सकारात्मक सल्लाह सुझावका लागि सम्बन्धित सबैमा गाउँपालिका आभार प्रकट गर्दछु ।

गाउँसभा सदस्यज्यूहरू,

अब म आ.व. २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय गाउँसभा समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

१. नेपालको संविधानमा स्थानीय शासन सम्बन्धमा उल्लेख भएका नीतिगत व्यवस्था, संघ र प्रदेशबाट निर्माण भएका कानुनहरू, आवधिक योजनाहरू, दिगो विकास लक्ष्य, विभिन्न क्षेत्रगत योजना, प्रदेश सरकारको आवधिक योजना तथा नीतिहरू, यस गाउँपालिकाको आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना, सडक गुरुयोजना, खानेपानी तथा सरसफाइ योजना, भुउपयोग योजना, सामाजिक समावेशी नीति, स्थानीय कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन, लुम्बिनी प्रदेश सरकार तथा यस

गाउँपालिकाको आवधिक योजनाले मार्गदर्शन गरेका नीति तथा कार्यक्रमहरू र गाउँपालिकाले तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका अन्य नीतिगत र कानुनी प्रावधान आदि पक्षलाई समेत ध्यानमा राखी यो नीति तथा कार्यक्रम ल्याइएको छ ।

२. यस गाउँपालिकाले चालू आ.व. मा दोस्रो आवधिक योजनाको निर्माण कार्य सुरु गरिएको छ । आर्थिक-सामाजिक विकास र दिगो पूर्वाधारः समावेशी र समृद्ध सरुमारानी निर्माणको आधार भन्ने दीर्घकालीन सोच अनुसार तयार गर्न लागिएको यस आवधिक योजनाको लक्ष्य र उद्देश्य पूरा गर्ने गरी हाम्रा वार्षिक कार्यक्रमलाई आबद्ध गरी सञ्चलन गरिनेछ ।

३. सुन्दर, समुन्नत र समृद्ध गाउँपालिका निर्माण गर्ने हाम्रो संकल्प, समस्त गाउँपालिका वासीको समृद्धिको चाहना पूरा गर्ने दिशामा हामीले आगामी आ.व. २०८३/८४ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमलाई अभिमुख गरेका छौं । यसका लागि दिगो विकासको राष्ट्रिय लक्ष्यहरूको स्थानीयकरण गर्दै गुणस्तरीय पूर्वाधार निर्माण सहित स्थानीय स्रोतको पहिचान र परिचालन गरी समावेशी, विपद् तथा जलवायु उत्थानशील र दिगो स्थानीय आर्थिक विकास मार्फत समृद्ध गाउँपालिका र सुखी जनताको लक्ष्य हासिल गर्न सार्वजनिक, निजी क्षेत्र र समुदायको साझेदारी विकासमा जोड दिइनेछ ।

४. संविधानत: अधिकार सम्पन्न स्थानीय सरकार स्थापना भई एकल अधिकार र साझा अधिकारका विभिन्न क्षेत्रका विषयमा ऐन, कानून तर्जुमा र योजना तर्जुमाको अभ्यास हुनु, सबै वडामा सडक पूर्वाधारको पहुँचसँगै सडक निर्माणमा भएको लगानीसँगै गाउँपालिका उत्पादित कृषिजन्य उत्पादनलाई बजारसम्मको पहुँच स्थापित हुनु, घरहरूको निर्माणमा भवन संहिता पालना हुने क्रम बढ्नु, वित्तीय सुशासन कायम राख्न सफल हुनु, कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूको क्षमता विकासमा वृद्धि भई सेवा प्रवाह सुदृढ रहनु, प्रविधिमा पहुँच भई सूचना प्रणालीको प्रयोगमा वृद्धि हुनु, विभिन्न वर्ग र समुदायको क्षमता विकास एवं आर्थिक सुधार हुनु आदि विषयहरूलाई हामीले अवसरका रूपमा लिएको छौं।

५. गाउँपालिकाको समग्र आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वातावरणीय, विपद् जोखिम न्यूनीकरण, वातावरण संरक्षण र समग्र संस्थागत विकासका लागि आवश्यक नीतिगत तथा संस्थागत पूर्वाधारहरू तयार गरी सन्तुलित विकासलाई जोड दिइएको छ । जिल्लाको साझा सरोकारका विषयमा, अन्तरपालिका समन्वय र सहकार्य गर्दै आपसी एकतालाई मजबुत बनाउने र सुशासन प्रवर्द्धनलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

६. स्थानीय तहको योजना व्यवस्थापन प्रक्रियालाई सूचना तथा तथ्यमा आधारित, सूचना प्रविधिमैत्री, नतिजामूलक र प्रभावकारी बनाइनेछ । वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्दा सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रिया अनुसार चरणबद्ध रूपमा तर्जुमा गरी प्राथमिकतामा परेका आयोजनालाई छनोट गर्ने पद्धतिको विकास गरिनेछ ।

भौतिक पूर्वाधार विकासः विकासको आधार

सडक, पुल र शहरी विकास

७. **भौतिक पूर्वाधार विकासः** विकासको आधारलाई पूरा गर्ने नीति अनुसार यस गाउँपालिकाले सडक

यातायात गुरुयोजना निर्माण गरिसकेको र सो योजना अनुसार सडक निर्माणलाई प्राथमिकताका आधारमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

८. आगामी आ.व. मा निर्मित सडकहरू मर्मत र स्तरोन्नति गर्न ब्याकहोलोडर खरिद गरी निश्चित मापदण्ड/कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । यसले गाउँपालिकाको आर्थिक व्ययभार कम गर्न मद्दत गर्नेछ ।

९. सडक पूर्वाधारको स्तरोन्नति गरी यातायात सेवालाई प्रभावकारी बनाइनेछ । आगामी आर्थिक वर्ष पनि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र यस गाउँपालिकाको साझेदारीमा यस गाउँपालिकाको मुख्य सडकको रूपमा रहेको ऐरावती-बड्डाडा-जस्पुर-पुठाखोला दाङ सडक र नर्सरी आटीटार वडा कार्यालय छात्रावास जोड्ने सडक, वायोखोला मुर्कुटी जोड्ने सडक स्तरोन्नति गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । साथै स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम (LISP) को आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग र यस गाउँपालिकाको साझेदारीमा यस गाउँपालिकामा चालू आ.ब. मा विभिन्न ठूला सडकहरूको स्तरोन्नति र सिँचाइ योजनाहरूको कार्य सुरु गरिएको थियो । तर आगामी आ.व. देखि उक्त परियोजना सञ्चालन नहुने औपचारिक जानकारी प्राप्त भएकोले हामी दुखी भएका छौ । यसले गर्दा हाम्रो पूर्वाधार क्षेत्रमा गरिने कार्य न्यून हुने देखिन्छ ।

१०. जलवायु उत्थानशील, समावेशी, जवाफदेही तथा दिगो स्थानीय पूर्वाधारका लागि आवश्यक नीति तथा कानून निर्माण गरिएकोले उक्त कानुनहरू कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । गरिबी न्यूनीकरण, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

११. भूक्षय जोखिम भएको ठाउँमा बायोइञ्जिनियरिङ्ग जस्ता नवीनतम प्रविधिको अवलम्बन गरी पहिरो नियन्त्रण तथा सडक सञ्जाललाई भरपर्दो र सुविधासपन्न बनाउन पहल गरिनेछ । सडक पूर्वाधारको छेउछाउमा वृक्षारोपण, सडकको ट्रयाक खोल्ने आयोजनामा समेत बायोइञ्जिनियरिङ्गतर्फ कम्तिमा २-३ % बजेट सुनिश्चित गर्दै आयोजनालाई दिगो र वातावरणमैत्री बनाउने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१२. गाउँपालिकाको पूर्वाधार विकासमा प्रभावकारिता ल्याउन दोहोरोपना हटाई अन्तरतह तथा अन्तर निकाय समन्वय कायम गरिनेछ । गाउँपालिका भित्रका मुख्य सडकहरूको सुरक्षा सुनिश्चतताका लागि सडक हेरालु/मर्मत कार्यकर्ताको व्यवस्था गरी परिचालन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१३. भवन निर्माण गर्दा भूकम्पीय जोखिम न्यूनीकरण गर्नेतर्फ ध्यान दिँदै भवन आचारसंहिताको पालन गराउन पहल गरिनेछ । शहरी विकास तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड स्थानीय परिवेशका आधारमा तर्जुमा गरी भवन निर्माण नक्सा पूर्वस्वीकृतिलाई क्रमशः कार्यान्वयन गरिनेछ ।

१४. झोलुङ्गे पुल क्षेत्रगत कार्यक्रम अन्तर्गत नयाँ स्थानहरूमा झोलुङ्गे पुल निर्माण कार्य अगाडि बढाउन सम्बन्धित निकायमा आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।

खानेपानी र सरसफाइः-

१५. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी भएका तथ्यांकहरूलाई अध्यावधिक गरी खानेपानी,

सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी योजना (वास योजना) लाई अध्यावधिक गरिनेछ। मुहानदेखि मुखसम्म सुरक्षित खानेपानीको सुनिश्चतताका लागि खानेपानी शुद्धता परीक्षण कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ। खानेपानीहरूका मुहान दर्ता र उपभोक्ता समितिलाई दर्ता गर्ने कार्य सुरुवात गरिएको छ।

१६. चालु आ.व. २०८२/०८३ देखि नेपाल स्वास्थ्यका लागि पानी (नेवा) कार्यक्रमको साझेदारीमा आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाबाट विमुख समुदायको पहिचान गरी उक्त संस्थाको साझेदारीमा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा उपलब्ध गराउने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखी तीन वटा योजनाको निर्माण कार्य भइरहेको छ। आगामी आर्थिक वर्षमा समेत यो परियोजनासँगको साझेदारीमा थप ३ वटा खानेपानी योजनाहरू विस्तार गरिनेछ। यी योजनाबाट गनाहा, आटीटार र सुजीनपुरका करिब २०० घरधुरीभन्दा बढि घरधुरीमा एक घर एक धारा सम्पन्न हुनेछन्। साथै संघ र प्रदेश सरकारको सहयोगमा समेत एक घर एक धाराको नीतिलाई कार्यान्वयन गरिनेछ।

१७. स्वच्छ खानेपानीमा सबैको पहुँच अभिवृद्धि गरिनुका साथै सरसफाइ र फोहोरमैला व्यवस्थापनमा विशेष ध्यान दिँदै फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन गर्न सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। घरायसी फोहोरलाई वर्गीकरण गरी व्यवस्थित गर्न अभियान सञ्चालन गरिनेछ।

१८. वडा समितिहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी घर, समुदाय र बजार क्षेत्रको फोहोरको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ। सरुमारानी गाउँपालिकालाई खुला दिशा मुक्त सुनिश्चितता तथा पूर्ण सरसफाइ उन्मुख हुँदै पूर्ण सरसफाइ युक्त गाउँपालिका बनाउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ

१९. विद्युतको पहुँच नपुगेका घरधुरीमा ऊर्जामा पहुँच सुनिश्चितताका लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँगको समन्वयमा केन्द्रीय प्रसारण लाइन विस्तारमा जोड दिइनेछ। ऊर्जाको पहुँच नपुगेका घरधुरीमा वैकल्पिक ऊर्जा विस्तार गरिनेछ। जनताको लागि ऊर्जा तथा वातावरण संस्था (PEEDA) मार्फत विभिन्न संस्थाको प्राविधिक सहयोगमा स्वच्छ ऊर्जा प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

२०. नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा विभिन्न संघसंस्थासँगको सहकार्यमा गाउँपालिकाभित्र सिँचाइका सम्भावना भएका क्षेत्रहरू पहिचान गरी पोखरी सिँचाइ (Deep/Shallow tubewell), साना तथा मध्यम खालका सिँचाइ आयोजनामार्फत सिँचाइ सुविधा बढाई उत्पादन वृद्धिमा जोड दिइनेछ।

२१. स्थानीय तहभित्रको समग्र जलस्रोतको अध्ययनका साथै सतह सिँचाइ योजना, भूमिगत सिँचाइ योजना, लिफ्ट सिँचाइ, नयाँ प्रविधिमा आधारित सिँचाइ योजना एवं जलाशय निर्माण तथा पोखरी संरक्षण कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ। सिँचाइ आयोजनाहरूको मर्मतसम्भार, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा उपभोक्तालाई जिम्मेवार बनाउने नीति लिइनेछ। साना तथा मझौला सिँचाइ योजना निर्माणमा प्राथमिकता दिइनेछ।

आर्थिक विकास र रोजगारीको आधार:

कृषि तथा पशु

२२. कृषि क्षेत्रमा रहेका श्रमशक्तिको अभावलाई सम्बोधन गर्दै आवश्यक ज्ञान, सीप, प्रविधि र लगानीको

वातावरण सिर्जना गरी कृषि यान्त्रिकीकरणमा विशेष जोड दिइनेछ । बीउ उत्पादन र बाली संरक्षण सेवालाई प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाइनेछ

२३. कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई उत्पादन, उत्पादकत्व तथा स्थानीय सम्भावनाका आधारमा महसँगै कोदो, फापर, गहत लगायतका स्थानीय तथा रैथाने बालीको उत्पादनमा प्रोत्साहनमुखी अनुदान व्यवस्था गरिनेछ ।

२४. उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार कार्यक्रम सञ्चालन गरी उत्कृष्ट उत्पादन, नवप्रवर्तन, व्यावसायिक कृषि तथा कृषि उद्यमशीलतालाई सम्मान र प्रोत्साहन गरिनेछ ।

२५. कृषकलाई सहज प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउन प्रत्येक वडामा कम्तीमा एक जना कृषि प्राविधिकको पहुँच सुनिश्चित गर्ने गरी आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह सुदृढ गरिनेछ ।

२६. मानव स्वास्थ्य र वातावरण संरक्षणलाई प्राथमिकतामा राखी रासायनिक मल तथा विषादीको प्रयोग क्रमशः न्यूनीकरण गर्दै प्राङ्गारिक तथा विषादी अवशेष न्यून उत्पादन प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

२७. विद्यमान कृषि पकेट क्षेत्रहरूको सुदृढीकरण गर्दै प्रविधि विस्तार, उत्पादन विविधीकरण, पूर्वाधार विकास तथा बजार पहुँच अभिवृद्धिमार्फत दिगो कृषि प्रणाली विकास गरिनेछ ।

२८. कृषि क्षेत्रमा श्रम अभावलाई सम्बोधन गर्न कृषि यान्त्रिकीकरण, आधुनिक उपकरण तथा सेवा केन्द्र विस्तारमा विशेष जोड दिइनेछ ।

२९. कृषि उपजको मूल्य अभिवृद्धिका लागि प्रशोधन, प्याकेजिङ, ब्रान्डिङ, भण्डारण, संकलन तथा बजारीकरणमा सहजीकरण र प्रोत्साहन गरिनेछ ।

३०. सुन्तला, कफी तथा अन्य उच्च मूल्यका बालीहरूको सम्भावना भएका क्षेत्रमा क्षेत्र विस्तार, गुणस्तरीय बिरुवा वितरण तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।

३१. व्यावसायिक कृषि फर्म सञ्चालन गरिरहेका युवा कृषक तथा कृषि उद्यमीलाई उत्पादन, प्रशोधन, उद्यम विकास तथा बजार व्यवस्थापनमा प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

३२. सिँचाइ पूर्वाधारको विस्तार तथा वर्षभरि उत्पादन प्रणाली विकास गरी बहुवर्षीय तथा बहुखेती प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

३३. कृषि बीमा तथा जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई विस्तार गरी प्राकृतिक प्रकोप तथा रोग–कीराबाट हुने क्षति न्यूनीकरणमा सहजीकरण गरिनेछ ।

३४. जलवायु अनुकूल कृषि प्रविधिको प्रवर्द्धन गर्दै पानी संरक्षण, माटो व्यवस्थापन तथा वातावरणमैत्री खेती प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

३५. रैथाने तथा स्थानीय बाली संरक्षण र प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरी खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा योगदान पुऱ्याइनेछ ।

३६. कृषि उपज संकलन केन्द्र स्थापना तथा व्यवस्थापनमा साझेदारी तथा लगानी प्रोत्साहन गरिनेछ ।

३७. अदुवाको व्यावसायिक खेती प्रवर्द्धन गर्दै गुणस्तरीय ब्रुनी उत्पादन केन्द्र विकास, बीउ अदुवा उत्पादन तथा वितरण प्रणाली सुदृढीकरण गरी कृषकको आय वृद्धि र कृषि उद्यम विकासमा टेवा पुऱ्याइनेछ ।

३८. कृषि क्षेत्रका कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन, गुणस्तर सुनिश्चितता तथा अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न नियमित अनुगमन, मूल्याङ्कन, पृष्ठपोषण तथा सुधारात्मक कार्यलाई संस्थागत गरिनेछ ।

३९. कृषि क्षेत्रको प्रवर्द्धन, नवीन प्रविधिको प्रचारप्रसार तथा कृषकमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्न कृषि सम्बन्धी विभिन्न दिवस, प्रदर्शनी, मेला, अन्तरक्रिया तथा सूचनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

पशु विकास

४०. वास्तविक पशुपालक कृषकहरूलाई प्रोत्साहित गर्नका लागि उत्पादनमा आधारित अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । पशुपालन व्यवसायलाई व्यवसायीकरण, आधुनिकीकरण, विविधीकरण र यान्त्रिकरण गरी आयात प्रतिस्थापन गर्ने, आत्मनिर्भर हुँदै निर्यातको दर बढाउने र रोजगारी सिर्जना गरी पशुपालन पेशालाई सम्मानित पेशाको रूपमा विकास गरिनेछ ।

४१. नवीनतम पशुपालन प्रविधिको अवलम्बन गर्दै कृषकहरूको पशुपन्छीजन्य उत्पादन वृद्धि गर्ने सोचले नवीनतम प्रविधि सिकाई केन्द्रको रूपमा सरुमारानी कृषि तथा पशुपन्छी विकास स्रोत केन्द्रलाई थप प्रभावकारी रूपले सञ्चालन गरिनेछ ।

४२. पशुपालन विशेष पकेट क्षेत्रको स्थापना गरी सामूहिक पशुपन्छीजन्य उत्पादन (दुध, मासु) वृद्धिमा जोड दिइनेछ । पशुजन्य वस्तु विशेषतः बाख्रापालन (खसी बोका) भैँसीपालन (दुध) लाई उत्पादनमा आधारित अनुदान उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ ।

४३. व्यवसायिक पशुपालन क्षेत्रमा युवाको आकर्षण बढाउनका लागि कृषक/कृषक समूह/फर्म/ व्यवसायीहरूलाई उत्प्रेरित गर्नका लागि किसानसँग गाउँ सरकार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४४. पशुपन्छीहरूमा फैलिने विभिन्न महामारीजन्य रोगहरू नियन्त्रण गर्न पशुपन्छी उपचार तथा खोप सेवालाई थप प्रभावकारी बनाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४५. पशु आहारा सुधार गर्न तथा उत्पादन लागत कम गराउने उद्देश्यले आहारा विकासका लागि बहुवर्षीय डाले तथा भुँई घाँसहरूको बिउ बेर्ना वितरण गरी घाँस खेतीको क्षेत्र विस्तार गरिनेछ ।

४६. पशुपन्छीबाट मानव स्वास्थ्यमा पर्ने प्रतिकूल असरहरूलाई मध्यनजर गर्दै विभिन्न जनचेतनामूलक कार्यक्रम, व्यवस्थित पशुपन्छी पालन कार्यक्रम र कृषकको दैनिकी सजिलो बनाउनका लागि यान्त्रिकरण कार्यक्रम तर्जुमा गरी सञ्चालन गरिनेछ ।

४७. पशुपन्छी पालन क्षेत्रमा आइपर्ने विभिन्न बेथिति, कालाबजारी र अन्य समस्याहरूलाई न्यूनीकरण गर्न बजार अनुगमन तथा नियमन कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी रूपले सञ्चालन गरिनेछ ।

४८. पशुपालन व्यवसायबाट राम्रो उत्पादन तथा आम्दानी लिन उन्नत पशु नश्ल तथा कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४९. पशु तथा पशुपन्छीजन्य उत्पादन बजारीकरणका लागि दुग्ध सहकारी/निजी डेरी/मासु पसल र अन्य निर्यातकर्ताहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रमको तर्जुमा गरी सञ्चालन गरिनेछ ।

५०. किसानसँग गाउँ सरकार कार्यक्रम र हेफर प्रोजेक्टसँगको साझेदारीमा कृषि तथा पशुवस्तुहरूको उत्पादन वृद्धि गरी गाउँपालिका क्षेत्रमा रोजगारमूलक, उद्यमशील र मर्यादित कृषि व्यवसायको विकासको लागि विगत आर्थिक वर्षदेखि सञ्चालनमा रहेको सरुमारानी गाउँपालिका क्षेत्रमा कृषि तथा पशु विकासमा आधारित परियोजनालाई निरन्तरता र व्यवस्थित गरिनेछ ।

५१. कृषि तथा पशुपन्छी क्षेत्रको विकासका लागि PEEDA लगाएत विभिन्न गैरसहकारी संघसंस्थाहरूको प्राविधिक सहयोगमा माथि उल्लेखित नीतिहरू कार्यान्वयन गर्न समन्वय र सहकार्य गर्दै अगाडि बढिनेछ ।

५२. सरुमारानी कृषि तथा पशुपन्छी विकास मार्फत स्रोत केन्द्र आगामी आर्थिक वर्षदेखि बन्द गरिनेछ ।

श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षाः

५३. बेरोजगार व्यक्तिहरूको तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषण गरी रोजगार सूचना व्यवस्थापन प्रणालीमा बेरोजगारको सूची अध्यावधिक र व्यवस्थित गरिनेछ। पालिकाभित्र उपलब्ध रोजगारीका अवसरहरूको पहिचान गरी सोको सूचना प्रवाह गरिनेछ ।

५४. वैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरूको लागि श्रम स्वीकृति र पुनः श्रम स्वीकृतिको कार्यलाई पालिकाको रोजगार सेवा केन्द्रबाट सहजीकरण गरिनेछ र वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, व्यवस्थित र मर्यादित बनाउनका लागि वैदेशिक रोजगारीमा जानुपूर्व अभिमुखीकरण तथा अनावश्यक ठगी हुनबाट बच्नका लागि सचेतनाका कार्यक्रम गरिनेछ, जसबाट वैदेशिक रोजगारीमा गएका युवाहरूको आप्रवासन अवस्था सुरक्षित हुन मद्दत पुग्नेछ ।

५५. स्थानीय स्तरमा रोजगारीको प्रवर्द्धनका लागि सार्वजनिक निर्माण कार्यहरूमा सम्भव भएसम्म श्रममूलक प्रविधिको प्रयोग गरी रोजगारी सिर्जनामा जोड दिइनेछ ।

५६. वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिहरूलाई सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा सक्षम बनाउनका लागि पुनः एकीकरण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । मृतक कामदारका नजिकका हकवालालाई आर्थिक सहायता प्रदान, अङ्गभङ्गलाई आर्थिक सहायता, कामदारका परिवारलाई स्वास्थ्य उपचार सहयोग, शव व्यवस्थापन, उद्धार सम्बन्धी कार्य, छात्रवृत्ति कार्यक्रम र वैदेशिक रोजगारीमा गएर अङ्गभङ्ग तथा मृत्यु भएका परिवारको लागि वैदेशिक रोजगार बोर्डबाट प्राप्त गर्ने आर्थिक सहायतामा सहजीकरण गरिनेछ ।

५७. पालिकामा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई निजी क्षेत्रहरूमा काम गर्नका लागि सरोकारवाला तथा रोजगारदाताहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरण गरिनेछ ।

५८. कन्सुलर तथा कानूनी परामर्श सेवाहरू जस्तै खोजतलास र उद्धार सम्बन्धी कार्य, विदेशबाट मृतकको शव झिकाउने, क्षतिपूर्तिका लागि निवेदन दिने कार्यहरू रोजगार सेवा केन्द्रबाटै गरिनेछ ।

५९. वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित र सीपयुक्त बनाउन तथा वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका

श्रमिकहरूको सीप र पूँजीको अधिकतम उपयोग गरी गाउँमा नै व्यवसायिक बनाउन उनीहरूको सामाजिक तथा आर्थिक पुन: एकीकरणका गतिविधिहरूलाई विशेष प्राथमिकतामा राखिनेछ। यसका लागि आगामी दिनमा श्रम आप्रवासन नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।

लघुउद्यमको विस्तार: घर–घरमा स्वरोजगार

६०. व्यवसायिक सीप विकासमार्फत पहिचान भएका उद्यमीहरूलाई प्राविधिक सहयोग तथा उद्यम विकास मोडेलमा नयाँ लघु उद्यमी सिर्जना गरी आवश्यकता र पहिचानका आधारमा सीप विकास तालिम र प्रविधि हस्तान्तरण गरिनेछ।

६१. गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रममार्फत उद्यमीको स्तरोन्नति, आवश्यकता पहिचानका आधारमा पुनर्ताजगी र एडभान्स सीप विकास तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।

६२. अति विपन्न परिवारका सदस्यहरूलाई सिपमूलक तालिम उपलब्ध गराई स्वरोजगारमा आबद्ध गरिनेछ। विभिन्न संघसंस्थासँगको सहयोगमा सीपमूलक तालिमहरू सञ्चालन गरी स्वरोजगार सृजना गरिनेछ।

६३. हालसम्म सिप विकास तालिम लिएका उद्यमीहरूको तथ्याङक संकलन गरी प्रोफाइल तयार गरिनेछ। पालिका अन्तर्गत सबै वडाहरूमा उद्यमहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ। उद्यमीहरूले उत्पादन गरेका उत्पादीत सामग्रीको बजारीकरणमा गाउँपालिकाले सहजीकरण गरिनेछ।

६४. गाउँपालिकाले स्थानीय स्रोत र साधनको अधिकतम प्रयोग गरी उद्यमीहरू तयार गरी स्वरोजगारी वृद्धि गर्न दुना टपरी उद्यम यसै वर्षदेखि सुरु गरिएको छ। आगामी वर्ष यसलाई निरन्तरता दिइनेछ। अन्य स्थानीय स्रोत साधनबाट सम्भावित उद्यमहरू पनि सुरु गरिनेछ। यी कामहरू विभिन्न संघसंस्थाको समन्वय र सहकार्यमा सञ्चालन गरिनेछ।

६५. स्थानीय महिला उद्यमीहरूले दुना टपरी उत्पादन गर्न सुरु गरेकोले स्वास्थ्य र वातावरणीय दृष्टिकोणले उपयुक्त नहुने प्लास्टिकजन्य सामग्रीहरूलाई क्रमशः न्यूनीकरण गर्दै स्थानीय उत्पादनलाई प्रोत्साहन र प्रयोग गर्ने नीति लिइनेछ। यसले वातावरण प्रदूषण न्यूनीकरण गर्न पनि मद्दत पुग्नेछ।

सहकारी:

६६. "सहकारी एकः उत्पादन अनेक" अभियानमार्फत गाउँपालिका भित्रका सबै सहकारी संस्थाहरूले उत्पादन, बचत संकलन तथा बजारीकरण जस्ता कुनै एक क्षेत्रमा उल्लेख्य कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।

६७. जिल्ला सहकारी संघ तथा गाउँपालिका स्तरीय सहकारी, संघ र अन्य निकायसँगको समन्वयमा सहकारीको नियमन तथा सहजीकरणलाई प्रभावकारी बनाई समान उद्देश्य र कार्यक्षेत्र भएका सहकारीबीच एकीकरण, निष्क्रिय सहकारी खारेजी र उत्पादनमूलक सक्रिय सहकारीहरूलाई क्षमता विकास तथा प्रोत्साहन गरिनेछ।

६८. बैंक तथा वित्तीय संस्था, सहकारी तथा साझेदार संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा गाउँ-गाउँमा डिजिटल वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।

६९. सहकारीलाई उत्पादन र बजारीकरणमा सहयोग गरिनेछ। सहकारी संस्था र लक्षित वर्गको क्षमता विकासका लागि विभिन्न सशक्तीकरणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। सहकारीको क्षमता अभिवृद्धि गरी सहकारीको माध्यमबाट उत्पादित वस्तु तथा सेवाहरूको प्रवर्द्धन र बजारीकरण गरिनेछ। सहकारी दर्ता, सञ्चालन, नियमन र अनुगमन सम्बन्धी मापदण्ड निर्माण गरी प्रभावकारी नियमन तथा अनुगमनको परिपाटी सुरुवात गरिनेछ। सहकारी संस्थाहरूलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यक समन्वय र सहजीकरण गरिनेछ।

७०. सरुमारानी गाउँपालिकाका सक्रिय रहेका मध्ये मुख्य दुई कृषि सहकारीमा कृषि प्राविधिक जनशक्ति गाउँपालिका र सहकारी संस्थाको साझेदारीमा परिचालन गरिनेछ।

सामाजिक विकास

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण र सामाजिक सुरक्षा

७१. महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत तथा लोपोन्मुख समुदाय, बालबालिकाहरूको हकको संरक्षण तथा प्रगति सम्बन्धी नीति, कानून, सिद्धान्त, योजना तथा नियमावली तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गरिनेछ। लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रणाली लागू गर्ने प्रयास गरिनेछ।

७२. सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रियामा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत तथा लोपोन्मुख समुदाय, बालबालिकाहरूको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ।

७३. स्थानीय तहमा उपलब्ध गराइने सार्वजनिक शिक्षा, सार्वजनिक स्वास्थ्य सेवा, खानेपानी तथा सरसफाइ इत्यादि सबै प्रकारका सेवाहरूमा लैङ्गिक समानता, यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको सामाजिक समावेशीकरण सुनिश्चित गरिनेछ।

७४. यौन उत्पीडन, दुर्व्यवहार, शोषण, बाल दुर्व्यवहार सम्बन्धित उजुरीहरूमा शून्य सहिष्णुताको नीति लिई सो उजुरीहरूलाई गोप्य ढंगले तत्काल छानबिन गरी कानूनी प्रक्रियामा लैजान आवश्यक कार्य गरिनेछ।

७५. छोरीपेवा बचत कार्यक्रम, ग वर्गको अपाङ्गता, अनाथ बालबालिका सहयोग जस्ता लोकप्रिय कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।

७६. बेरोजगार युवाशक्ति, सामाजिक, आर्थिक तथा विविध कारणले पछि परेका दलित, महिला तथा पछाडि परेका समुदायका नागरिकलाई सीपमूलक तालिमको माध्यमबाट रोजगारी सिर्जना गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

७७. सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रम (जेष्ठ नागरिक भत्ता, दलित, एकल महिला,विधवा भत्ता, पूर्ण अपाङ्ग, आंशिक अपाङ्गता, बाल पोषण भत्ता, लोपउन्मुख जातिलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

७८. लैङ्गिक हिंसा रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि लैङ्गिक हिंसामुक्त स्थानीय तहको अवधारणा अनुरूप कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ। महिला, बालबालिका, एकल महिला,

अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक र अति विपन्नहरूका लागि लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

७९. लागू औषध दुर्व्यसन र आत्महत्याको दरलाई न्यूनीकरण गर्नका लागि स्थानीय तह, विद्यालय, सुरक्षा निकाय, आम सञ्चार तथा गैर-सरकारी क्षेत्रसँगको समन्वयमा मनोसामाजिक परामर्श लगायत सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू आवश्यकताका आधारमा सञ्चालन गरिनेछ ।

८०. महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन सम्बन्धी सन्धि CEDAW र बेइजिङ्ग सम्मेलन, ILO सन्धि सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । बाल विवाह, बहुविवाह र बालश्रम सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

८१. नेपाल सरकारले तय गरेका बहुक्षेत्रीय सरोकारका विषयहरूः लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरण, बालमैत्री स्थानीय शासन, अपाङ्गमैत्री कार्यक्रम, पोषणमैत्री स्थानीय शासन, वातावरणमैत्री स्थानीय कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनका लागि निर्धारित नीतिहरू क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ । यस्ता कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागी टोल विकास संस्थाहरूको क्षमता विकास गरी परिचालन गरिनेछ ।

८२. सामाजिक विभेदको न्यूनीकरणको लागि बालश्रम, बत्रालविवाह, बहुविवाह, बोक्सी जस्ता प्रथाहरू न्यूनीकरण गर्न, छुवाछूत, सामाजिक कुरीति, अन्धविश्वास, लैङ्गिक विभेद र महिला हिंसा, घरेलु हिंसा जस्ता घटनाहरूमा कमी ल्याउन विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू, कानुनी साक्षरता कार्यक्रमहरू, बहस र पैरवीहरू सञ्चालन गरी सामाजिक सहिष्णुता र सौहार्दता सहितको समतामूलक समाजको आधार तयार गर्न प्रयत्न गरिनेछ । यी कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि टोल विकास संस्थाहरूलाई परिचालन गरिनेछ ।

स्वास्थ्यः

८३. सर्बब्यापी स्वास्थ्य पहुँचको अवधारणा अनुसार गाउँपालिकावासीलाई निःशुल्क आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह भएको सुनिश्चित गर्न संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र यस गाउँपालिकाको समन्वय तथा साझेदारीमा महामारीजन्य रोगको प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न विभिन्न अभियान, कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिँदै आएकोमा त्यस्ता महामारीहरू देखापर्न सक्ने सम्भावनालाई मध्यनजर गरी आवश्यक सतर्कता एवं पूर्व तयारी गरिनेछ ।

८४. स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई बाल, किशोर-किशोरी, अपाङ्ग तथा ज्येष्ठ नागरिक मैत्री संस्थाको रूपमा विकास गर्नुका साथै स्वास्थ्य क्षेत्रको सेवा प्रवाहमा आवश्यक औषधि तथा औजार उपकरणहरूको व्यवस्थापन सहित हालको अवस्थामा थप सुधार गरी गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिनेछ ।

८५. सम्पूर्ण वडाका दुर्गम, अपायक टोलबस्ती तथा स्वास्थ्य सेवाको पहुँच र उपभोग कम भएका क्षेत्रमा महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविका, स्वास्थ्यकर्मी, विशेषज्ञ चिकित्सक समेतको सहभागितामा स्वास्थ्य परामर्श घुम्ती स्वास्थ्य क्लिनिक सञ्चालन गरी महामारीजन्य सरुवा तथा क्षयरोग, एच.आई.भि., श्वासप्रश्वासजन्य, सुगर, उच्च रक्तचाप, मुटु, मृगौला, क्यान्सर (स्तन, पाठेघरको मुख) लगायत नसर्ने दीर्घ रोगहरूको स्क्रिनिङ समेत गरी समयमै सम्बन्धित अस्पतालसम्म

प्रेषणको व्यवस्था गरिनेछ । साथै दीर्घ रोग स्वास्थ्य उपचार सहायता र विपन्न असहाय उपचार सहायता कार्यक्रम वास्तविक पिडितलाई राहत हुने गरी व्यवस्था गरिनेछ ।

८६. बाल तथा मातृ स्वास्थ्य सेवा सुधारका लागि महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविका, स्वास्थ्यकर्मी, आमा समूह, टोल विकास समिति, जनप्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरूको सक्रियतामा प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रम पूर्ण खोप घोषणा सुनिश्चितता तथा दिगोपनालाई निरन्तरता कायम गर्न खोप कार्यक्रमलाई विशेष प्राथमिकता दिइने र खोप केन्द्र भवन मर्मत गरिनेछ ।

८७. पूर्ण गर्भजाँच, पूर्ण संस्थागत प्रसुति, पूर्ण उत्तर प्रसुति जाँच सेवा सहित पूर्ण प्रजनन् स्वास्थ्य सुनिश्चित वडा र गाउँपालिका घोषणा अभियान सुनिश्चित गरिनेछ । सुत्केरी पोषण स्थानीयस्तरमा उत्पादित अण्डा तथा हाइजेनिक सामग्री, आकस्मिक अवस्थामा गरिने प्रेषणमा एम्बुलेन्स यातायात सहायता, घरमै गई गरिने उत्तर प्रसुती जाँच सेवा कार्यक्रमलाई निरन्तरता, गर्भवती महिलाहरूको स्वास्थ्य उपचारमा ग्रामीण अल्ट्रा साउण्ड कार्यक्रम नियमित संचालन हुने गरी स्वास्थ्य संस्था स्तरसम्म आमा र नवजात शिशुको पोषण, सरसफाइ अवस्थामा सुधार, विशेषज्ञ प्रसुति सेवामा सहज पहुँच, गर्भावस्था एवं सुत्केरी पछि हुन सक्ने जटिलताको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

८८. तोकिए बमोजिमका निःशुल्क आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा सबै तहका स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट नियमित प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाइनेछ । गाउँपालिकामा सूचीकृत प्रसूति केन्द्रहरुबाट प्रदान गरिने प्रसुति सेवा सेवालाई थप प्रभावकारी गराइनेछ ।

८९. आँखा स्वास्थ्य सेवा केन्द्रबाट संचालित सेवालाई थप प्रभावकारी रूपले संचालन गरी विद्यालय एवं समुदायमा स्क्रिनिङको व्यवस्था गरिनेछ ।

९०. प्रदान गरिँदै आएको गर्भवती तथा सुत्केरी आमालाई फोलिक एसिड तथा क्यालिसयम चक्की निःशुल्क रूपमा प्रदान गरिँदै आएको सेवालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

९१. बाङ्गेसाल, हंसपुर र ढङ्गेगढि स्वास्थ्य चौकीमा संचालनमा रहेको ल्याब सेवालाई थप स्रोत साधनको व्यवस्था सहित प्रभावकारी सेवा दिइनेछ ।

९२. स्वास्थ्य सेवाको सुधार एवं दिगो विकासका लागि सरूमारानी गाउँपालिकामा रहेका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरू, खोप केन्द्र तथा गाउँघर क्लिनिकबाट सामुदायिक स्वास्थ्य सेवालाई प्रत्याभूत गराई विषयगत कार्यक्रम एवं संघ संस्थाहरूको सहकार्य र समन्वयलाई निरन्तर कायम गरिनेछ ।

९३. विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रम अन्तर्गत कुपोषण, रक्तअल्पता, तथा परजीवि नियन्त्रण, शुद्ध खानेपानी वितरण, स्वस्थ विद्यालय वातावरण, विद्यालय स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम तथा विद्यार्थीहरूको व्यक्तिगत सरसफाइ, विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण सप्ताह मनाउने लगायतका कार्यक्रमलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

९४. किशोर किशोरी मैत्री यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सेवाको विस्तार गरी सबै संस्थाहरूलाई सूचीकृत गरिँदै लगिनेछ । साथै बालविवाहलाई न्यूनीकरण र यससँग सम्बन्धित सचेतना अभिवृद्धि, महिनावारी भएको बेला छात्राहरूको विद्यालय उपस्थितिमा निरन्तरता दिन निःशुल्क गुस्तरिय स्यानिटरी प्याड वितरणलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

९५. असी वर्ष उमेर पुगेका ज्येष्ठ नागरिक तथा पूर्ण अपाङ्गता, फरक क्षमता भएका व्यक्ति लक्षित कार्यक्रम संचालन गरी स्वास्थ्य परीक्षण, उपचार र ज्येष्ठ नागरिक आँखा शिविर सञ्चालन मोतिविन्दुको शल्यक्रिया सहितको सेवा प्रदान गरिनेछ ।

९६. महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको प्रभावकारी सेवाको प्रोत्साहन सहित सामुदायिक स्वास्थ्य क्षेत्रमा पुऱ्याउँदै आउनु भएको योगदानको उच्च कदर गर्दै सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन प्रदान गरिँदै आएको प्रोत्साहनलाई निरन्तरता दिइनेछ । मोबाइल स्वास्थ्य कार्यक्रम संचार खर्च, अध्ययन अवलोकन भ्रमणको व्यवस्था गरिनेछ ।

९७. सरूमारानी गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका एच.आई.भि. संक्रमितका लागि उपचारमा सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थासम्म पहुँचका लागि यातायात र खाजा खर्च उपलब्ध गराइनेछ ।

९८. मृगौला प्रत्यारोपण गरेका, डायलाइसिस गराइरहेका, क्यान्सर रोगी र मेरूदण्ड पक्षघातका कडाखाले दीर्घरोगी बिरामीहरूलाई स्वास्थ्य उपचारमा सहयोगलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

९९. नसर्ने रोग तथा मानसिक रोगको रोकथाम तथा व्यवस्थापनका लागि विद्यालय तथा समुदाय स्तरमा मानसिक स्वास्थ्य प्रवर्धन कार्यक्रम, सुर्तीजन्य वस्तुको प्रयोग, मादक पदार्थ सेवन, लागूपदार्थ दुर्व्यसनी नियन्त्रणमा जोड दिइनेछ ।

१००. आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा विस्तारका लागि नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र स्थापना गरी आयुर्वेद सेवा विस्तार गरिनेछ ।

शिक्षामा रुपान्तरण: दक्ष जनशक्ति उत्पादन

१०१. सबै माध्यमिक विद्यालयमा Digital Interactive Board सहितको डिजिटल पूर्वाधार यस वर्ष कार्यान्वयन गरिएको छ । यस पूर्वाधार अन्तर्गत आवश्यक इन्टरनेट कनेक्टिभिटी, कम्प्युटर तथा अन्य सहायक उपकरणको व्यवस्था गरिएको छ । यसको प्रयोगको लागि शिक्षक तालिम सञ्चालन गरिएको छ । आगामी वर्षदेखि विशेष गरी डिजिटल शैक्षिक सामग्रीको प्रयोग, Digital Interactive Board मार्फत शिक्षण विधि र अनलाइन शिक्षण प्रविधिमा जोड दिइनेछ ।

१०२. घुन्सा फाउण्डेसन, नेपाल संस्था SEE परीक्षामा सामेल हुने मार्फत बालबालिकालाई निःशुल्क अनलाइन कक्षा सञ्चालन गरी सरुमारानी गाउँपालिकाको SEE को हालको नतिजालाई गुणात्मक हिसाबले सुधार गर्ने लक्ष्य लिइएको छ ।

१०३. यस सरुमारानी गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयहरूको शैक्षिक तथा प्रशासनिक नेतृत्वलाई थप जिम्मेवार, उत्प्रेरित र उत्तरदायी बनाई शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा सुधार ल्याउन आवश्यक देखिएकोले विद्यालयमा कार्यरत प्रधानाध्यापक (प्र.अ.) हरूको कार्यबोझ र जिम्मेवारीलाई कदर गर्दै नेपाल सरकारले विद्यालयका प्रधानाध्यापक दशकौदेखि मा.वि., नि.मा.वि. र प्रा.वि. का प्रधानाध्यापकहरूलाई मासिक भत्ता स्वरूप क्रमशः ५००, ३०० र २०० मात्र दिँदै आएकोमा सरुमारानी गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ देखि लागू हुने गरी मासिक प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।

१०४. विगतमा सामुदायिक विद्यालयहरूमा विद्यार्थी संख्या बढिरहेको तथा सरकारी दरबन्दी न्यून

भएको अवस्थामा पठनपाठनलाई व्यवस्थित प्रभावकारी बनाउनको लागि गाउँपालिका अनुदान शिक्षकको व्यवस्था गरिएकोमा हाल विविध कारणले कुनै विद्यालयहरूमा विद्यार्थी संख्या बढि र कुनै विद्यालयहरूमा विद्यार्थी संख्या अत्यन्त न्यून भएको हुनाले गाउँपालिकाले गठन गरेको कार्यदलको सुझाव समेतलाई आधार मानी विद्यालयहरूमा गाउँपालिका अनुदान शिक्षकको संख्या घटबढ/दरबन्दी मिलान गर्ने कार्य अगाडि बढाइने छ ।

१०५. शैक्षिक क्यालेन्डर, शिक्षक डायरी, निरन्तर मूल्याङ्कन पुस्तिका तथा अन्य शैक्षिक सामग्रीहरूको उपलब्धता सुनिश्चित गरिनेछ ।

१०६. कक्षा ८ र SEE र कक्षा १२ मा उत्कृष्ट नतिजा हासिल गर्ने उत्कृष्ट विद्यार्थी र विद्यालयलाई पुरस्कृत गरी शैक्षिक उत्कृष्टतालाई प्रोत्साहन गरिने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१०७. गाउँपालिका अनुदान शिक्षकको तलब भत्ता वृद्धि तथा पोशाकको व्यवस्थापन गरी शिक्षकको मनोबल उच्च राखिनेछ ।

१०८. सुत्केरी सट्टा शिक्षक अनुदानको व्यवस्था गरी विद्यार्थी/विद्यालयको पठनपाठनलाई प्रभावित हुन नदिने नीतिलाई आगामी आ.व. मा पनि निरन्तरता दिइनेछ । मातृत्व बिदामा रहेका शिक्षकलाई सहयोग निरन्तरता दिइनेछ ।

१०९. कक्षा (१-८) को स्थानीय पाठ्यक्रम लागू गरिएको छ । यसले सरुमारानीको स्थानीय पहिचान प्रवर्द्धन गर्न मद्दत पुग्नेछ । साथै विद्यालयहरूमा मगर भाषाको अध्ययनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

११०. विपन्न विद्यार्थीहरूलाई सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरी उनीहरूको शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।

१११. विद्यालय सुपरीवेक्षण, अनुगमन, निरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाइ शैक्षिक क्रियाकलापको नियमित अनुगमन गरिनेछ । गाउँ शिक्षा योजना निर्माण भएकोले उक्त योजनाको स्थानीय आवश्यकता र प्राथमिकतामा आधारित शैक्षिक गतिविधि संचालन गरिनेछ ।

११२. प्राविधिक धारका विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका लागि उद्यमशीलता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

११३. पालिकस्तरीय राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड, तथा अन्य खेलकुद प्रतियोगिताको आयोजना गरी विद्यार्थीहरूको शारीरिक र मानसिक क्षमता विकासमा सहयोग पुर्याइनेछ ।

११४. विद्यालय तथा समुदायले गरेको फलफूल खेती कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन र प्रवर्द्धनमा सहयोग र समन्वय गरिनेछ ।

युवा तथा खेलकुद

११५. युवाहरूको ज्ञान, सीप र क्षमतालाई सदुपयोग गर्ने खालका योजना तथा कार्यक्रमहरू मार्फत गाउँपालिकाको नीति तथा योजना तर्जुमा, विकास गतिविधि, ज्ञान सीप आदान प्रदान तथा हस्तान्तरणमा स्वयंसेवी युवा शक्तिलाई अधिकतम परिचालन गरिनेछ ।

११६. युवा तथा खेलकुद विकासका लागि गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद व्यवस्थापन समितिको

आवश्यकता अनुसार पुनर्गठन गरी खेलकुद पूर्वाधार निर्माण, व्यावसायिक खेलकुद तालिम, खेल तथा खेलाडी आदानप्रदान कार्यक्रम ल्याइनेछ ।

११७. बेरोजगार युवा लक्षित विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

मौलिक कला संस्कृतिको प्रवर्द्धन अभियानः सरुमारानीको पहिचान

११८. मौलिक तथा लोपोन्मुख कला संस्कृतिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र पुस्तान्तरणका लागि प्रतियोगितात्मक कार्यक्रम, अध्ययन अनुसन्धान तथा अभिलेखीकरण कार्यलाई जोड दिइनेछ ।

११९. परम्परागत रूपमा रहेका मारुनी नाच, सोरठी नाच, पञ्चेबाजा लगायतका संस्कृति तथा परम्परालाई संरक्षण र विकास गरिनेछ ।

१२०. धार्मिक, सांस्कृतिक तथा ऐतिहासिक पूर्वाधारहरूको अभिलेखीकरण गरी व्यवस्थित निर्माण तथा संरक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । ऐतिहासिक ढुंगेगढीको आवश्यक संरक्षण तथा स्तरोन्नतिका लागि नेपाल सरकार, पुरातत्व विभाग, नेपाली सेना लगायत अन्य संघसंस्थाहरूको सहयोग र समन्वयमा आवश्यक कार्य अगाडि बढाइने नीति लिइनेछ ।

१२१. स्थानीय तहमा बोलिने भाषा एवं संस्कृतिको जगेर्ना गर्न सबै समुदायको संस्कृति संरक्षण गरिनेछ । विभिन्न जातजाति विशेषका मेला पर्व, धार्मिक शिक्षा कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ

वन, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन र विपद् व्यवस्थापन

१२२. वन क्षेत्रको वैज्ञानिक एवं दिगो व्यवस्थापन गरी वनजन्य उत्पादन अभिवृद्धिमा टेवा पुऱ्याइनेछ । समृद्धिका लागि वन परियोजनामार्फत सार्वजनिक तथा निजी वन कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढङ्गले सञ्चालन गरिनेछ ।

१२३. बायोइन्जिनियरिङलाई अनिवार्य गर्दै भौतिक पूर्वाधार निर्माणका कारण क्षतिपूर्ती स्वरूप सार्वजनिक पर्ती जग्गा, झाडी बुट्यान र वन नभएका क्षेत्रमा उपयोगी वृक्ष रोप्ने नीति ल्याइनेछ । जीवनका महत्त्वपूर्ण अवसरमा बहुउपयोगी वृक्षारोपण गर्ने जीवन र वन कार्यक्रम गाउँ-गाउँमा प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

१२४. वनमा आधारित उद्यमहरूको विकासको क्षमता विकास र सीपमूलक तालिम प्रदान गरिनेछ । वृक्षारोपण कार्यक्रम, पानीका मुहान संरक्षण लगायतका कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

१२५. विपद् व्यवस्थापनमा युवा स्वयंसेवक परिचालन, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अध्यावधिक, डढेलो नियन्त्रण कार्ययोजनाहरू निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

१२६. विपद्मा हुन सक्ने लैङ्गिक हिंसालाई ध्यानमा राखेर सचेतनामूलक सन्देश, सूचना सामग्रीहरू सम्प्रेषण गरिनेछ । विपद्मा लैङ्गिक समानता, समावेशीकरण र अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संरक्षण, निजी आवास पुनर्निर्माण, पूनर्स्थापना, राहत तथा जोखिम उत्थानशीलता सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ साथै विपद् प्रतिकार्य योजना अध्यावधिक, आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रको व्यवस्थापन लगायत विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम विभिन्न संघसंस्थाको समन्वय र सहकार्यमा विभिन्न गतिविधि संचालन गरिनेछ ।

१२७. प्राकृतिक प्रकोप तथा मौसमजन्य विपद्को पूर्वतयारी, प्रतिकार्य, राहत, उद्धार तथा जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न विपद् व्यवस्थापन कोषलाई वृद्धि गरिनेछ। खोज, उद्धार, राहत, पुनर्स्थापना कार्यलाई योजनाबद्ध व्यवस्थित गर्न पालिका तथा समुदायस्तरसम्म द्रुत प्रतिकार्य टोलीलाई आवश्यक सामग्रीसहित तयारी अवस्थामा राखिनुका साथै विपद् व्यवस्थापन सूचना केन्द्रको रूपमा स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रलाई सुदृढ गरिनेछ।

१२८. संभावित जोखिम स्थानहरूको भौगोलिक अध्ययनमार्फत पहिचान र नक्सांकन गरिनेछ। बाढी तथा पहिरोको जोखिम कम गर्नका लागि विभिन्न निकायहरूसँग लागत साझेदारी गरी पूर्वसूचना प्रणालीको स्थापना र विकास गरिनेछ। स्थानीय तहमा गरिएको भौगोलिक अध्ययन प्रतिवेदनको आधारमा वर्ग २ मा रहेको बस्तीहरूमा अल्पीकरणका कामहरू गरिनेछ। सोको स्रोत व्यवस्थापनका लागि जिल्ला, प्रदेश र संघीय सरकार समक्ष आवश्यक समन्वय र पहल गरिनेछ। अल्पीकरण योजना सञ्चालन गर्दा वातावरणमैत्री, प्रकृतिमैत्री र परम्परागत रैथाने ज्ञानलाई प्राथमिकता दिइनेछ।

१२९. विपद्को पहिलो पंक्तिमा रहेर काम गर्ने भनेको समुदायका घरधुरीहरू नै हुन्। समुदायलाई विपद् व्यवस्थापनप्रति थप जिम्मेवार, सक्षम र सवल बनाउनको लागि स्थानीय स्तरमा विपद् स्वयंसेवक परिचालन गर्नुका साथै आधारभूत खोज उद्धार र प्राथमिक उपचार सम्वन्धी पुर्नताजगी तालिम संञ्चालन गनिनेछ। तालिम पश्चात खोज उद्धार र प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक पर्ने सामग्रीहरूको व्यवस्था गरिनेछ। विपद्बाट प्रभावित परिवारको पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापनाको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। उक्त कार्यका लागि स्थानीय तहले बेहोर्नुपर्ने लागत साझेदारीका लागि आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ।

१३०. यस गाउँपालिका र PEEDA संस्थाको प्राविधिक सहयोग र समन्वयमा स्थानीय र समुदाय स्तर जलवायु अनुकूलन कार्ययोजना (LAPA) निर्माण भएको छ। यसलाई क्रमशः लागू गरिँदै जानेछ। स्थानीय सरकारको जलवायु परिवर्तनको पहिचान, योजना निर्माण र कार्यान्वयनमा क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ। स्थानीय जलवायुकार्यमा समुदायमा आधारित समूहहरूको क्षमता अभिबृद्धि गरिनेछ। जैविक विविधताको संरक्षण, कृषि तथा दिगो उपयोगको अभ्यासहरूमार्फत ग्रामीण जीवनयापनमा सुधार गरिनेछ। वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोग गर्न स्थानीय समुदायलाई सशक्तीकरण गर्नुका साथै वायुमण्डलको कार्बन घटाउन सम्भावित उपायहरूको आवश्यक अध्ययन तथा अन्तरक्रिया सञ्चालन गरिनेछ।

सुशासन र सार्वजनिक सेवा प्रवाह

१३१. सार्वजनिक स्रोत र साधनको कुशलतापूर्वक उपयोग गरिनेछ। आर्थिक अनुशासन, खर्चमा मितव्ययिता र सुशासन प्रवर्द्धनमा विशेष जोड दिइनेछ। नेपाल सरकारले अवलम्बन गरेको शून्य बाँकी फाइल नीति अनुरूप कार्यालयको सेवा प्रवाहमा जोड दिइनेछ।

१३२. आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। कर प्रणालीमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता

अभिवृद्धि गरी सुशासन कायम गरिनेछ। वित्तीय अनुशासनलाई कडाइका साथ पालना गर्दै विगतका वर्षहरूमा जस्तै बेरुजु न्यून गर्न प्रयास गरिनेछ। असुल उपर गर्नुपर्ने बेरुजु फर्छ्यौटको कार्यलाई कडाइका साथ लागू गरिनेछ।

१३३. आगामी आ.व. देखि दिगो विकासका लक्ष्यहरूलाई स्थानीयकरण गरी दिगो विकास लक्ष्यका सूचकहरूलाई सम्बोधन गरिनेछ। सडक गुरुयोजना निर्माण भई सकेकोले सडक मापदण्ड र भवन आचारसंहिता लागू गर्ने प्रक्रिया सुरु गरिनेछ।

१३४. टोल विकास संस्थाहरूको गठन, सञ्चालन, दर्ता/सूचीकरणमा जोड दिइनेछ। यसरी गठन र दर्ता भएका टोल विकास संस्थाहरूको संस्थागत विकास र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।

१३५. अतिविपन्न परिवार लक्षित विभिन्न तालिम, सचेतीकरण तथा आयआर्जनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।

१३६. संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन, वित्तीय जोखिम मूल्यांकनमा राम्रो नतिजा ल्याउने गरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। सार्वजनिक सुनुवाई, बार्षिक समीक्षा, विकास गतिविधिहरूको प्रचारप्रसार कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। गाउँपालिकाले सञ्चालन गरेका गतिविधिहरूलाई एकीकृत गरी चौमासिक रूपमा तयार पारिएको ई-बुलेटिनलाई निरन्तर रूपमा प्रकाशन गरिनेछ। यसका लागि जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकासका लागि थप कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१३७. तहगत समन्वय, सहकार्य र साझेदारीमार्फत सूचना तथा सञ्चारको सहज पहुँच स्थापना गरिनेछ। भरपर्दो सञ्चार सुविधा सुनिश्चतताका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ। गुणस्तरीय सेवा प्रवाहका लागि सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पेशागत अनुशासन र प्रतिबद्ध, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, प्रविधियुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउँदै लगिनेछ। कार्यालय र जनशक्तिलाई साधन र स्रोतले सुसज्जित गराई गुणस्तरीय सेवा प्रवाहमा जोड दिइनेछ।

१३८. कार्यालयमा कार्यरत जनशक्तिलाई उच्च मनोबलका साथ आफ्नो योग्यता र क्षमता भरपूर सदुपयोग गर्ने र क्षमता विकास गर्ने वातावरण मिलाइनेछ। रिक्त दरबन्दी पदपूर्तिमा शीघ्र पहल र समावेशी गराउने नीति अंगिकार गरिनेछ।

१३९. स्रोतमा परेको अत्यधिक चापका कारण र तलबमान पनि बढाउनुपर्ने बाध्यात्मक अवस्था भएका कारण हाललाई अस्थायी/करार कर्मचारी र शिक्षकहरूको तलबमान वृद्धि गरिनेछ र क्रमशः सामाजिक सुरक्षामा पनि आबद्ध गर्दै लैजाने नीति लीइनेछ।

१४०. अन्य स्थानीय तह तथा संघसंस्थाहरूले गरेका राम्रा अभ्यासबाट ज्ञान आर्जन हुने खालका अध्ययन, अवलोकन भ्रमण कार्यक्रमहरू ल्याइनेछ। विनियोजन कुशलता र खर्च गर्ने क्षमता अभिवृद्धिमा जोड दिइनेछ। सार्वजनिक खरिद प्रणालीलाई प्रतिस्पर्धी, पारदर्शी र गुणस्तरीय बनाउँदै लगिनेछ। टोल विकास संस्थाहरूको क्षमता विकास गरी योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा प्रभावकारी सहभागिता अभिवृद्धि गरिनेछ।

१४१. सूचनाको हक अन्तर्गत त्रैमासिक रूपमा प्रकाशन गरिने स्वतः प्रकाशन, मासिक, चौमासिक

तथा वार्षिक खर्च तथा प्रगतिको सार्वजनिकीकरण, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण, व्यवस्थापन परीक्षण, गुनासो व्यवस्थापनमा उपयुक्त विधि र पद्धति बमोजिम कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

१४२. गाउँपालिका र अन्तर्गतका कार्यालयहरूमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा आधारित सेवा प्रवाहको पूर्वाधार तयार गरी डिजिटल गाउँपालिकामा रूपान्तरण गर्ने योजना अगाडि बढाइनेछ । सबै वडा र गाउँपालिका क्षेत्रभित्र इन्टरनेटको सेवालाई प्रभावकारी बनाइँदै लगिनेछ ।

१४३. कार्यालयमा सबैले देख्ने गरी डिजिटल नागरिक वडापत्र (Digital Citizen Charter) व्यवस्था गरिनेछ भने वडा कार्यालयमा समेत नागरिक वडापत्र अद्यावधिक गरी सार्वजनिक गरिनेछ । पालिकाबाट हुने गतिविधिलाई कानुनबमोजिम वेबसाइट मार्फत सार्वजनिक गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । गाउँपालिकाको कार्य प्रगति तथा गतिविधिका बारेमा वेबसाइट, सामाजिक सञ्जाल, डिजिटल बोर्ड आदिमार्फत जानकारी गराइनेछ ।

१४४. आमसञ्चारका माध्यमहरूको सहकार्यमा सचेतनामूलक सामग्री प्रकाशन र प्रसारणलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१४५. यस गाउँपालिकाको आर्थिक प्रशासनलाई पारदर्शी बनाउँदै लगिनेछ । यसको लागि गाउँसभा अन्तर्गत रहेको सार्वजनिक लेखा समितिलाई थप क्रियाशील बनाइनेछ ।

राजश्व परिचालन

१४६. स्थानीय तहको आन्तरिक आयलाई अभिवृद्धि गर्न स्थानीय सरकारको राजस्व अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने स्रोतहरूको पहिचान गरी राजस्वको दायरा विस्तार गरिनेछ । राजस्व चुहावटलाई पूर्ण रूपमा नियन्त्रण गरिनेछ ।

१४७. आन्तरिक राजश्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाई आत्मनिर्भर गाउँपालिका बनाउनतर्फ उन्मुख हुँदै करको दायरा फराकिलो बनाइने र कर प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाउन Digital Tax Policy अवलम्बन गरिनेछ । राजश्व सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धिका लागि स्थानीय सञ्चार माध्यमबाट व्यापक प्रचार प्रसार गरिनुका साथै सूचना तथा होडिङ बोर्डको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१४८. समयमै कर तिर्ने करदाता, बढी कर तिर्ने करदाता र राजश्व बढाउन सहयोग गर्ने करदातालाई सम्मान गर्ने नीति अंगीकार गरिनेछ । उद्योगी तथा व्यवसायीहरूलाई उद्योग वाणिज्य संघको समन्वय र सहकार्यमा कर शिक्षा सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिनेछ ।

१४९. पहिचान भएका राजश्वका स्रोत, दायरा र दर अनुसार राजश्व प्राप्त गर्न प्रभावकारी व्यवस्था गरिनेछ । राजश्व र कर प्रशासन सम्बन्धी नीतिलाई प्रभावकारी ढङ्गले कार्यान्वयन गरी लक्ष्य अनुसार वा सोभन्दा बढी राजश्व संकलन गर्ने नीति लिइनेछ ।

१५०. बजार अनुगमन र व्यवसाय दर्ता नवीकरणलाई थप प्रभावकारी वनाइनेछ । कर शिक्षा अभियानका कार्यक्रम सञ्चालन गरी राजश्व संकलन वृद्धि गर्न प्रयास गरिनेछ ।

कानून, न्याय तथा असल समाज

१५१. सबै वडाहरूमा मेलमिलाप केन्द्रलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाई सद्भावयुक्त समाज निर्माणमा जोड दिइनेछ । न्यायिक समितिको कार्यप्रक्रिया र मेलमिलाप प्रवर्द्धन सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

१५२. न्यायिक कार्यसम्पादनलाई थप प्रभावकारी बनाउन विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । वडा स्तरमा गरिने कानुनी सचेतना कार्यक्रमलाई अझ बढी प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ । अन्तर-स्थानीय तह अनुभव आदानप्रदान गरिनेछ ।

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

१५३. गाउँपालिकाभित्र भएका विकास निर्माण तथा अन्य कार्यक्रमको गुणस्तर र नियमितता सम्बन्धमा गाउँपालिकास्तरीय अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समिति र वडास्तरीय अनुगमन समितिको नियमित अनुगमन र प्रतिवेदनलाई अनिवार्य गर्नुका साथै अनुगमन तथा सुपरीवेक्षणका लागि आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्था गरिनेछ ।

१५४. अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण कार्यलाई कार्ययोजना र सूचकमा आधारित बनाई सरोकारवालाको समेत प्रतिक्रिया समेट्नुका साथै ठूला आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने नीति अङ्गीकार गरिनेछ ।

समन्वय, सहकार्य र साझेदारी

१५५. कुनै पनि सरकारी, गैरसरकारी संघसंस्था, निकाय, क्षेत्र, विषयगत कार्यालयले गाउँपालिकाभित्र आयोजना, कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपूर्व गाउँपालिकाको स्वीकृति लिने, गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम अनुरूप आयोजना वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागू गरिनेछ ।

१५६. सरकारी तथा गैरसरकारी निकायका बजेट तथा कार्यक्रम गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रमसँग दोहोरिन नदिन वार्षिक विकास कार्यक्रममा आबद्ध हुने गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१५७. आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को यस नीति तथा कार्यक्रमले सरुमारानी गाउँपालिकालाई समुन्नत नमूना गाउँपालिका निर्माण गर्ने आकाङ्क्षालाई आत्मसात् गरेको छ । यस नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट स्थानीय उत्पादकत्व वृद्धि, जीवनस्तरमा सुधार, सामाजिक संरक्षण तथा सुरक्षा र गुणस्तरीय सेवा सहज प्राप्त गर्न सहयोग गर्ने विश्वास लिएको छु ।

अन्त्यमा,

१५८. नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियामा गाउँ कार्यपालिका, राजनीतिक दल, निजी क्षेत्र, गैरसरकारी क्षेत्र, नागरिक समाज, बुद्धिजीवी, गाँउपालिकावासी, आम नागरिक एवं सबै सरोकारवालाहरूको राय सुझावलाई आत्मसात् गरिरहेको व्यहोरा स्मरण गर्दै प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा सम्बद्ध सबैको पूर्ण साथ र सहयोग रहनेमा म विश्वस्त छु ।

१५९. स्थानीय तहको विकास, समृद्धि र सुशासनको अभियानमा प्रत्यक्ष र परोक्ष रूपले योगदान गर्नुहुने कार्यपालिका सदस्यहरू, नेपाल सरकार, स्थानीय सरकार, राजनीतिक दल, शिक्षक, बुद्धिजीवी,

विकास साझेदार संस्था, निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्र, नागरिक समाज, सञ्चार माध्यम, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, श्रमिक, सुरक्षाकर्मी लगायत सम्पूर्ण सरुमारानी गाउँवासीहरू, स्वदेश तथा विदेशमा रहनुभएका दिदीबहिनी तथा दाजुभाइहरूलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

धन्यवाद !

झग बहादुर विश्वकर्मा

गाउँपालिका अध्यक्ष

मितिः२०८३ । ३ । ९